

TÜRK ALMAN EĞİTİM VE BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR VAKFI
DEUTSCH-TÜRKISCHE STIFTUNG FÜR BILDUNG UND
WISSENSCHAFTLICHE FORSCHUNG -DTS-

Avrupa Birliği ve Almanya'da Türk Girişimcilerin Ekonomik Gücü Araştırma Özeti

Prof.Dr.Faruk Şen & Ahmet Güler
İzmir-Türkiye / Essen-Almanya Nisan 2009

TAVAK ALMANYA

Deutsch-Türkische Stiftung für Bildung und
wissenschaftliche Forschung -DTS-
Türk-Alman Bilim ve Araştırma Vakfı (TAVAK)
Tel. : +49 (0) 201-722 01 02
Tel. : +49 (0) 201-722 01 01
Fax : +49 (0) 201-722 00 25

Adres:
Girardethaus Girardetstraße 2-38
Eingang 4, Ebene 3 45131 – Essen (Rüttenscheid)

Prof. Dr. Faruk Şen / sen@tavak.de
E-mail : tavak@tavak.de
Web : www.tavak.de

Ahmet Güler / a.guler@tavak.de
TAVAK General-Koordinator /
Genel Koordinator

Bu araştırmanın tüm hakları TAVAK Vakfı'na aittir. Kaynak gösterilmeden alıntı veya yayın yapılamaz. Tüm yayın ve alıntılarda TAVAK kaynak olarak gösterilmelidir.

Giriş

2008 yılında faaliyetlerine başlayan Türk Alman Eğitim ve Bilimsel Araştırmalar Vakfı (TAVAK) Prof. Dr. Faruk Şen'in 1986 yılından bu yana sürdürdüğü Türk girişimcilerine yönelik araştırmalarının yeni öğelerini, TAVAK mütevelli heyeti üyesi ve Avrupa Türk İşadamları Birliği (BTEU) başkanı Ahmet Güler ile birlikte 2009 yılı başında son ekonomik gelişmeler çerçevesinde yorumladı.

Almanya'daki Türk girişimci sayısı 2008 yılı sonunda **72 bin** sınırı aştı. TAVAK Vakfı Mütevelli Heyeti Üyeleri; Prof. Dr. Faruk Şen ve Ahmet Güler'in son değerlendirmelerine göre, 1987 yılında sayıları **25 bin 500** olan Türk girişimci sayısı **2008 yılında 72 bin sınırına gelmiştir.**

TABLO 1: Almanya Türk Kökenli Haneler Ekonomik Verileri (2008)

Almanya Türk Kökenli Haneler Ekonomik Değerler (2008)	
Türk Kökenlilerin toplamı	2.790.000
Hane başı nüfus ortalaması	3,7
Toplam Türk haneleri	754.000
Ortalama hane geliri (Net/ Aylık €)	1.870
Ortalama hane başı tasarruf (Net/ Aylık €)	200
Hane Başı toplam tüketim harcamaları (Net/ Aylık €)	1.670
Hane başına yıllık net gelir	22.440
Yıllık net hane gelirleri toplamı (Yıl Toplamı / Milyar €)	16,9
Türk haneleri tasarruf miktarı (Yıl Toplamı / Milyar €)	1,8
Türk haneleri tüketim harcama (Yıl Toplamı / Milyar €)	15,1
Kaynak : TAM 2007 + TAVAK 2009	

1. Türklerin Avrupa Birliği'ne Ekonomik Katkısı

Avrupa'da yaşayan 4,2 milyon Türkiye kökenli Türk arasında çalışan nüfus yaklaşık 1.4 milyon civarındadır. Avrupa Birliği ülkelerinde toplam çalışanların yüzde 0,69'unu oluşturan 1.4 milyon çalışan Türkün, AB'nin cari fiyatlarla Gayri Safi Yurtiçi Hasılasına (GSYİH) 2008 yılında yaklaşık 100 milyar Euro'luk bir katkı sağlamış bulunmaktadır.

Türklerin 2008 yılında 100 milyar Euro'ya ulaşan AB GSYİH'sına katkıları, Türkiye Araştırmalar Merkezi kurumunun konuya ilişkin ilk araştırmayı gerçekleştirdiği 1998 yılında 55 milyar Euro düzeyindeydi.

Türklerin AB ülkelerindeki makro ekonomik katkısı Türk girişimcileri bazında değil, çalışan Türk nüfusu itibarıyla hesaplanmaktadır. Çünkü Türkler, AB ekonomisinden kopmuş, otonom ve dolayısıyla kapalı bir ekonomi oluşturmamakta, aksine çalışan Türklerin ezici çoğunluğu, yaşadıkları ülke işletmelerinde çalışıp, yine bu işletmelerin ürünlerini tüketmektedir. Türklerin yalnız üretici güç olarak değil, aynı zamanda tüketici olarak varlıkları, AB'deki iç talebe satın alma güçleri oranında

yansımaktadır. Mevcut ekonomik bütünleşme Türkleri Avrupa ekonomileri için vazgeçilmez kılmaktadır. gerilemişve mefruşat

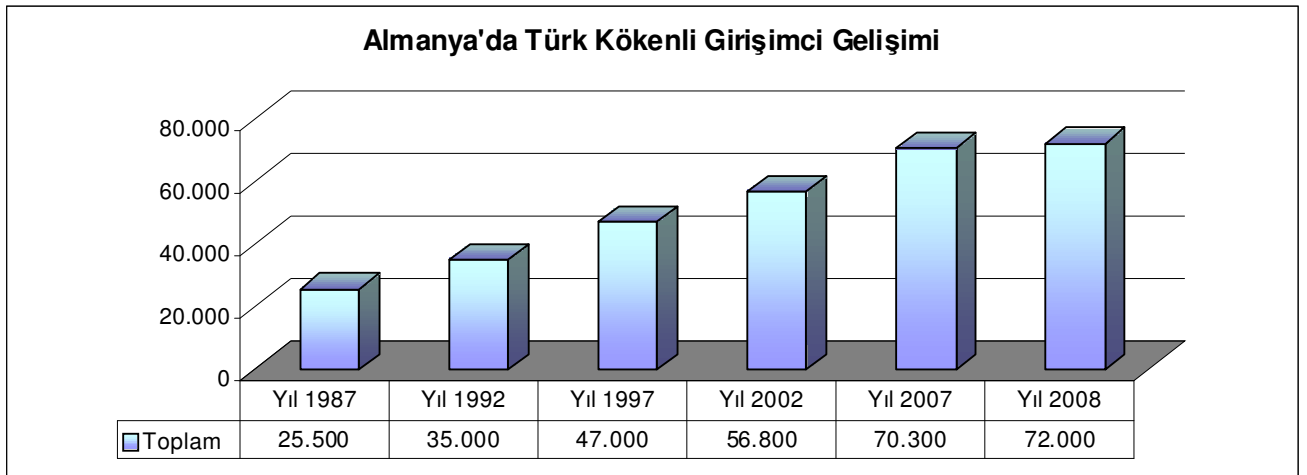
Almanya'da kurulan ve gelişen işletmeler için önemli bir potansiyel oluşturan burjuva Türk kökenli bir orta sınıf doğmaktadır. Türk göçmenler arasında girişimcilik eğilimi kırılmaya uğramaksızın devam etmektedir. 2008 yılında ekonomik krize rağmen kapanan Türk işletmeler sayısı, kapanan Alman işletmelere göre daha az olmuş, yeni açılanlar gözönüne alındığında yine bir artış gözlenmiştir. Yeni açılan işletmeler klasik etno işletme kuramı dışında değişik ve Türklerin pek bulunmadığı sektörlerde ve yaratıcı karakteristikler taşımaktadırlar.

Girişimcilik serüveni başlangıcı esnasında sadece 15-20 sektörde faaliyet gösteren Türk kökenli işletmeler 2008 sonlarında 115'in üzerinde farklı sektörlerde faaliyet göstermektedirler. Sektör zenginliğinin artışı, eğitim artış orantısı ile direkt ilgilidir. Çok yetersiz olmasına rağmen Türk gençleri arasında sürekli bir artış trendi gösteren bilhassa meslek ve akademik eğitim onları yeni ve değişik sektörlerde yatırıma yöneltmiştir. Baba ve dedelerinin kurmuş olduğu memleket bağıntılı, kar marjı az, yoğun emek ve zaman isteyen girişimcilik tarzı gittikçe azalmaktadır.

Serbest çalışan Türklerin sayısı 2008'de 72.000'e ulaşmıştır. 1987 yılında 25.500 civarında olan sayıda yaklaşık 10 yıllık sürede kaydedilen büyüme neredeyse üç kat artmıştır. Türkiye Araştırmalar Merkezi Vakfı'nın Türk haneleriyle Almanya'da gerçekleştirdiği anketin sonuçları hane üyelerinin % 9,5'inin geçimini serbest çalışma yoluyla sağladığını ortaya koymaktadır. Bunun anlamı her on Türk hanesinden birinin serbest meslek ile geçimini sağladığıdır.

Türk girişimcilerin 1987 yılında 25.500 olan sayısı, bugün 72.000'e ulaşmıştır. Aynı dönemde Türk nüfus ise yaklaşık 1,5 milyondan 2,76 milyona çıkmıştır.

TABLO : 2 Almanya'da Türk Girişimcilerin Sayısal Değişimi (1987-2008)

2. Almanya 'daki Türk Girişimcilerin Ekonomik Gücü

Türk etnik ekonomisindeki genişleme Almanya 'nın her yerinde görülebilir. Bugün Almanya 'nın büyük kentlerinde ticaret, gastronomi, zanaatkarlık veya hizmet sektöründe faaliyet gösteren bir Türk'ün mal ve hizmet satışı yapmadığı hemen hemen hiç bir semt yok gibidir. Ancak çok sayıda işletmenin son beş-on yıllık süre zarfında kurulmuş oldukları faktörü de göz önüne alındığında pazarda oturma için geçen süre oldukça kısadır. Bu içyerlerini kuran cesaratli ve başarılı girişimcilerin anavatanlarından getirdikleri ananevi „Ticari Kültür ve Tecrübe“leri olmadıkları halde büyük bir başarı göstermişlerdir. Buna negatif başlangıça karşın söz konusu girişimci grubu, makroekonomik düzlemde kayda değer ekonomik rakamlara erişmektedir. 2000'li yıllarda Türk girişimcinin hizmet verdikleri sektör sayısı 115'i geçmiş bulunmaktadır. Baktığımız zaman dedektiflik bürosudan, yeni teknoloji üreten kuruluşlar, kanser araştırma laboratuvar merkezleri, gen araştırma enstitüleri ve hizmet sektörünün birçok branşlarında Türk kuruluşları görme olanağı vardır.

TABLO 3 : Almanya 'daki Türk Girişimcilerin Ekonomik Gücü (1987-2008)

	1987	1992	1997	2002	2007	2008	
İşletme Sayısı	25.500	35.000	47.000	56.800	70.300	72.000	
İşletme başına ortalama yatırım hacmi (Euro)	92.000	105.000	104.000	115.000	110.000	115.000	
Almanya'daki Türk İşletmelerin Toplam Yatırım Miktarı (Mrd. Euro)	2,3	3,7	4,9	6,5	7,7	7,9	
İşletme başına ortalama ciro (Euro)	375.000	409.000	450.000	458.000	465.000	458.000	
Almanya'daki Türk İşletmelerin Toplam Ciro Miktarı (Mrd. Euro)	9,6	14,3	21,2	26	32,7	32,9	
İşletmelerde Ortalama İstihdam Sayısı (kişi)	3,4	3,6	4,4	5,1	4,8	4,6	
Almanya'daki Türk İşletmelerinde Toplam İstihdam Sayısı (kişi)	İstihdam Edilen Alman ve Diğer Urukluların Sayısı (kişi)	8.700	15.000	28.980	43.500	67.400	66.240
	İstihdam Edilen Türk Kökenli Sayısı (kişi)	78.300	110.000	178.020	246.500	269.600	264.960
	Toplam İstihdam Sayısı (kişi)	87.000	125.000	207.000	290.000	337.000	331.200

Kaynak: TAM 2007, TAVAK 2009

Almanya'da faaliyet gösteren 72.000 Türk girişimcinin toplam yıllık ciroları 33 Milyar Euro'yu bulmaktadır. 2008 krizi ile başlayan piyasa kötüleşmesi, Türk ve Alman hanelerinin gelirlerinde meydana gelen azalma cirolarda belirli oranda bir düşüşe sebep olmuştur. 2008 yılı ortalama yıllık ciroları 458.000 Euro olan işletmelerin büyük bölümünü küçük aile işletmeleri teşkil etmektedir. Bununla beraber aralarından sürekli büyüyen ve yerleşikleşen işletmeler doğmaktadır. Yeni kurulan işletmelerin sayısındaki son üç yılda görülen açık artış, küçük işletmelerin oranına ağırlıklı olarak yansiyarak yıllık ciro rakamlarının artmamasına neden olmuştur.

Son yıllarda girişimcilerin sayısındaki hızlı yükseliş ortalama yatırım miktarlarında değişim yaratmamıştır. Almanya'daki Türk girişimcileri 2008 yılında işletme başına ortalama 115.000 Euro'luk yatırım miktarına ve toplamda takr. 8 milyar Euro yatırım hacmine erişmiştir. Türk kökenli işletmelerin gerek hukuki statülerinin, gereksede isim/marka ve işlevlik açısından Alman işletmelerle hiçbir farkları olmaması, sahiplerinin Alman Vatandaşı olmaları nedeniyle bu konuda kesin verilere ulaşmak gittikçe güçleşmektedir. Artık bu girişimciler şuan yaşadıkları ülkelerin ayrılmaz birer parçaları olmuştur. 2008 yılı sonunda TAVAK Vakfı'nın Almanya'daki Türk işveren kuruluşları ve BTEU ile birlikte yaptığı değerlendirmeler sonunda toplam yatırım tutarının 8 milyar Euro'nun çok daha üstünde olduğuna dair işaretler vermektedir.

Son yirmi yılda Türk kökenli girişimciler kenar (nis) ekonomilere sıkışmış yabancı serbest meslek sahipliğinden, yerli (Alman) girişimcilere dönüşmüştür. Buna karşın bu olumlu gelişme federal Alman toplumunun kimi kesimlerince yeterince algılanamamaktadır. Ayrımcılık ve ırkçılık üzerinden oy rantı elde etmeye çalışan bir takım politik ve sosyal çevreler, Türk etnik ekonomisindeki büyümeyi gettolaşmanın yansıması olarak görmek ve göstermek istenmektedirler.

Almanya'da hali hazırda 700.000'e yakın „Çalışmaya Engeli Olmayan“ Türk nüfus vardır. Türkler arasındaki işsizlik oranı Almanlara göre 2 kat daha fazladır. Çalışma engeli olmayan Türkler iş bulamadıkları için 150.000'e yakın Türk işsizdir. Mesleksizlik nedeninden kaynaklanan Türkler arasındaki bu işsizlik „Yabancı Düşmanlığına Mesnet“ yapılan en önemli unsurdur.

Diğer taraftan Almanya'daki Türk girişimcilerin yoktan yarattıkları 330.000 sigortalı istihdam (% 13 Alman , % 7 diğer milletlerden) hiç dikkate alınmamaktadır. Türk işyerlerinin bir gettolaşma yarattığı iddiası da saçma önyargılara dayandırılmaktadır. Bilakis bu tür merkezler çok ve zengin kültürlülüğün bir göstergesi olmakta, „Tutucu“ olmayan ve Dünyadaki diğer kültürlerle saygın olan bazı Almanlar bu mahallelerde yaşamayı tercih etmektedirler. Amerika'da ki China-Town' nun yok olduğunu, ruhsuz bir Amerikan malı-alışveriş merkezine dönüştürüldüğü düşünelim ; New-York dize bir şehir kalmazdı herhalde. Bu işyerleri ne hedefledikleri grup, ne de ekonomik ilişkileri bakımından kapalı, kimselerin giremediği „Getto“ sistemler değildirler, sadece 50

yıl sonra bile „Yabancı“ olgusuna henüz alışmamış tutucu Almanların önyargıları söz konusudur.

3. Avrupa Birliği 'nde Türk Girişimciler

1961 'de Almanya Federal Cumhuriyeti ile ilk işgücü alım antlaşmasını imzalayan Türkiye Cumhuriyeti, bu antlaşmanın benzerlerini 1964 'de Hollanda, Belçika ve Avusturya ve 1965 'de Fransa ile imzaladı. Bu ülkeler bugün AB 'deki Türk göçünün yoğunlaştığı ülkeleri teşkil etmektedirler. Mevcut durumda 4,2 milyon nüfuslu Türk göçmenler AB nüfusunun % 1 'ini teşkil etmektedirler.

TABLO 4 : Avrupa Birliği Ülkelerinde Türk Nüfus

Ülke	Toplam Türk Sayısı (Bin)	Türk Vatandaşları (Bin)	AB- Vatandaşları (Bin)	AB- Vatandaşları Oranı (Bin)
EU-27 Ülkelerinde Türk Göçmenler				
Belçika	130	40	90	69,2
Danimarka	56	29	27	48,2
Almanya	2.790	1.760	950	35,1
Fransa	380	200	180	47,4
Hollanda	365	99	266	72,8
Avusturya	233	110	123	52,8
İsvec	63	12	51	80,9
Buyuk Britanya	150	70	80	62,5
Diğer 19 AB-Ülkeleri	130	120	10	7,7
Toplam – 1	4.217	2.440	1.777	42,1
Türk Azınlıklar				
Yunanistan	150	-	150	-
Bulgaristan	750	-	750	-
Romanya	70	-	70	-
Toplam (2)	970	-	970	-
AB 'deki Türk göçmenler ve azınlıklar				
EU-27 Toplam. (1+2)	5.187	2.440	2.747	53
Kaynak: TAM 2007 – TAVAK 2009				

Bu sayıya Yunanistan 'da yaşayan 150 bin Batı Trakya Türkü ile 1 Ocak 2007 'de AB 'ye katılan Bulgaristan ve Romanya 'da yaşayan Türk azınlıklar eklendiğinde sayı 5,2 milyona (bu sayıya Kuzey Kıbrıslı Türkler dahil değildir) ulaşmaktadır. Bu şekilde Türk kökenli nüfus 8 AB ülkesinden daha yüksek bir seviyeye ulaşmakta, Türkler birliğin 19. büyük ulusal topluluğunu meydana getirmektedirler. Almanya 'da olduğu gibi AB ülkelerinde yaşayan Türkler genç bir nüfus oluşturmaktadırlar. Bu bağlamda hedef ülkelerde kendilerine bir perspektif yaratmak isteyen iş kurma çağındaki dinamik bir gruptan söz edilebilir. Yeni yerleştikleri ülkelerle bağları vatandaşlığa geçiş rakamlarına yansıyan Türk göçmenlerin 1,8 milyonluk bölümü Avrupa Birliği vatandaşlığına sahiptir. Diğer yandan Türkler buldukları ülkelerin ekonomik yaşamı için de önemli bir faktör

haline gelmeye başlamıştır. AB-15 ülkelerinde bağımsız çalışarak geçimlerini sağlayan Türk girişimcilerin sayısı 108.000'e ulaşmıştır.

TABLO 5 : Avrupa Birliği Ülkelerinde (AB-15) Türk Girişimci Gelişimi

Gösterge	1997	2002	2007	2008
Girisimci Sayısı	62.000	82.300	102.000	108.000
İşletme Basına Ortalama Yatırım (€)	97.000	112.000	107.000	110.000
Toplam Yatırım Hacmi (milyar €)	6	9,2	10,9	11,8
İşletme Basına Ortalama Ciro (€)	415.000	425.000	445.000	445.000
Yıllık Toplam Ciro (milyar €)	25,7	35	45,4	45,4
İşletme Basına Çalışan Sayısı	4,1	5	4,6	4,6
Toplam İstihdam	254.000	411.000	469.800	496.000

Kaynak: TAM 2007 TAVAK 2009

AB'deki Türk girişimcilerin büyük bölümü (% 68) Almanya'da yaşamaktadır. Bunun ardından Fransa ve Hollanda gelmektedir. 1996'dan 2008'ya kadar geçen 12 yıllık dönemde Türk işletmelerinin yatırım hacimleri 6 milyar Euro'dan 11,8 milyar Euro'ya yükselmiştir. 1997'de elde edilen 25,7 milyar Euro'luk ciro 2008 itibariyle 45,4 milyar Euro'ya ulaşmıştır. Büyümeye paralel, istihdam edilen personel sayılarında da yükselme olmuştur. 1997'de 254.000 olan çalışan sayısı, bugün 496.000 seviyesindedir. Avrupa'daki Türk girişimciliğinin Almanya'da olduğu gibi oldukça yeni olduğu göz önüne alınırsa orta ve uzun vadede büyümenin süreceği beklenmelidir.

AB'nin yeni üyeleri Polonya, Çek Cumhuriyeti ve Macaristan sayısal olarak önemli bir Türk işletmeciliği barındırmaktadırlar. Bu ülkelerde yaşayan Türklerin hemen hemen tamamı yaşamlarını bağımsız çalışma yoluyla kazanmaktadır. 2007 basında AB'ye katılan Bulgaristan ve Romanya'daki Türk nüfus da göz önüne alındığında ilgili sayılara 23.500 Türk kökenli girişimci daha eklenmektedir.

TABLO 6: Avrupa Birliği Ülkelerinde Türk Girişimciler Ekonomik gücü

Ülke	Girisimci
Yeni Üyeler	
EU-10 (01.05.2004'den beri yeni AB-Uyeler)	3.500
Bulgaristan (01.01.2007'dan itibari)	9.000
Romanya (01.01.2007'den itibari)	11.000
Toplam	23.500
AB-Toplam	
Yeni Üye Ülkeler (2004+2007)	23.500
AB-15 Toplam	108.000
AB-27 (Ülke) Toplam	131.500

Kaynak: TAM 2007 / TAVAK 2009

4. Projeksiyon 2020

Kurumlar AB ve Almanya'daki Türk girişimcilere ilişkin projeksiyonunu 2000 yılında geliştirmişlerdir. Almanya'da Türk kökenli nüfus 1987-2008 yılları arasında % 4,2 büyüme ile 1,5 milyonda 2,7 milyona yükselmiştir. Aynı büyüme rakamlarının gelecek 11 yıllık süre zarfında da geçerli olacağı varsayıldığında, Almanya'daki Türk kökenlilerin sayısı 2020 yılında 4,2 milyonu bulacaktır. Ancak toplam sayının 4 milyonun altında kalacağı öngörüsü daha gerçekçi görünmektedir. Zira son yıllarda belirgin biçimde Türkiye'den göçte azalmalar, Almanya'dan kati dönüşler ortaya çıkmıştır.

Göç yasasındaki değişiklikler de aile birleşimlerini zorlaştırmış bulunmaktadır. Türkiye'de sürmekte olan değişim ve demokratikleşme bağlamında ani politik gelişmeler olmazsa gelecekte irtica talepleri de beklenmemektedir. Bununla beraber Türk göçmenler arasında evlilik ve doğum oranları dikkat çekicidir. Eğilimin sürmesi halinde Avrupa Birliği içerisindeki Türkiye kökenli Türk nüfus 2020 yılında 6,5 milyon sınırına dayanacaktır. Bunu balkan ülkelerinde yaşayan Türk kökenli azınlıklar ile birlikte düşündüğümüzde AB içindeki Türk kökenlilerin sayısı 8 milyon sınırını aşacaktır.

Tablo 7: Almanya ve AB 'de Türk Girişimciliğinin Gelişimi Projeksiyonu (2007-20020)

Gösterge	Almanya		AB	
	2008	2020	2008	2020
Sayı	72.000	130.000	108.000	190.000
Yatırım hacmi (milyar €)	8	18	11,8	25
Yıllık toplam ciro (milyar €)	32,7	70	45,4	90
Toplam istihdam	337.000	750.000	496.800	1.000.000

Kaynak: TAVAK 2009 / BTEU

Türk girişimcileri 1987-2008 yılları arasında % 185 büyüme göstermiştir. Son yirmi yıldaki ortalama % 8,7'lik büyüme oranları göz önünde bulundurulduğunda bu sayının 2020'de 190 bine ulaşacağı beklenmelidir. Ancak bu büyüme rakamlarının gelecekte devam edeceğini beklememek gerekir. 20 yıl önce çok düşük seviyede başlayan Türk girişimciliği bugün bir doyma noktasına yaklaşmıştır. Gelecekteki gelişmeler doyma noktasına gelen gastronomi ve ticaret alanlarına yeni katılımcıların girişini zorlaştıracaktır. Zira bu alanlardaki yoğunlaşmanın yanı sıra zincirlerin kuruluşu yönünde eğilimler de görülmeye başlamıştır. Artan eğitim seviyeleri çerçevesinde edinilen meslekler bu alanlardaki

fırsat maliyetini de yükseltici etki yapacaktır. Dolayısıyla girişimcilik başlangıçta bir süre düşünmeyi ve kalifiye olmayı gerektiren bir alan halini almaya başlamaktadır.

TAVAK Vakfı niteliksel yükselişin sayısal yükselişin önüne geçeceğini ve gelecek 13 yılda büyüme oranının % 4'e gerileyeceğini tahmin etmektedir. Bu çerçevede 2020 yılında Almanya'daki Türk kökenli girişimcilerin sayısı ikiye katlanarak 130 bin olacaktır. Aynı gelişmenin AB genelinde de süreceğinden hareketle 2020 yılında AB'deki Türk kökenli girişimcilerin toplam sayısının 190 bini bulacağı öngörülmektedir. Bu sayı içerisinde Türkiye'den doğrudan yatırımlar ve Balkan ülkelerindeki Türk kökenli azınlıklar hesaba katılmamıştır. Almanya'daki 130 bin Türk işletmesinin çalışan sayısı 2020 yılında 700 bini bulacaktır. Bu sayı mevcut durumda 337.000'dir. AB genelindeki Türk girişimcilerin yarattıkları istihdamın ise toplamda 1 milyona ulaşacağı öngörülmektedir. Ekonomik göstergeler de ise 11 yıl içerisinde dikkate değer gelişmeler beklenmektedir. 2020 yılında Türk girişimcilerin 2008 yılındaki 8 milyarlık (Euro) toplam yatırım hacimleri 18 milyar Euro'ya ve 32,7 milyar Euro'luk ciroları 70 milyar Euro'ya yükselecektir. AB genelinde ise toplam ciro 90 milyar Euro ve yatırım hacmi 25 milyar Euro seviyesine erişecektir.

5. Perspektifler: Bugünden Geleceğe

Almanya'da dün ve bugünün tüccarları yarının üreticilerine dönüşme yolundadır. Almanya'da yetişen girişimci kuşağı ile üretim alanı yeni bir itici güç kazanmaktadır. Bu kuşak ile birlikte Almanya'da pazara sürülen Türk ürünleri artan biçimde Almanya'da imal edilmeye başlayacak, dağıtım ve Avrupa'ya ihracı buradan yapılacaktır. Bu sayede yalnız ilgili sektörlerde değil üretimin her aşamasında devreye giren diğer alanlarda da istihdam alanları açılacaktır.

Bu yöndeki trendin devam edeceğinden hareket edebiliriz. Türk işletmelerinin müşteri potansiyelleri gelecek yıllarda azalmayıp, artış gösterecektir. Bunun göstergesi ve şartı Türk olmayan gruplara yönelimdir. Bir diğer belirgin eğilim, büyüme yönündedir. Türk girişimciler kapasite arttırımı, şube kurma rakip işletmeleri devralma, daha iyi ürün sağlayıcı ve daha iyi şartlar gibi yöntemlerle hedeflerine doğru ilerleyen, büyük işletme olmanın sağladığı avantajlardan yararlanmaya yönelmişlerdir.

Bu şekilde yönetim ve organizasyon alt yapısının kurulması hem mümkün hem de rantabl hal almaktadır. Bu tür işletmeler pazardaki yetişmiş personeli kendilerine

çekebildikleri gibi, kendi uzmanlarını da yetiştirebilmektedirler. Bu bağlamda Türk-Alman ticari ilişkileri önemli bir gelişme perspektifi sunmaktadır. Bu Türkiye'nin iç pazarı ve dış aktiviteleri için geçerli olduğu gibi, Orta Asya Türk Cumhuriyetleri, Ortadoğu ve Balkanlar için de geçerlidir. Alman girişimciler yüksek teknoloji ve ürün bilgileri ile sermaye güçlerini, Türk girişimciler ise Türkiye ve Avrupalı Türklere ilişkin pazar ve ülke bilgilerini sunabilirler.

Türk girişimciliğine dair gelecek beklentilerinde elbetteki yalnız pozitif ögeler yoktur. İşletmelerin kurulup gelişmelerinde zorluklar söz konusu olacaktır. İki örnek: yakın gelecekte Türk girişimciler için kendilerine uygun halef bulma sorunu ortaya çıkacaktır. Konseptsiz ve geniş kapsamlı düşünülmeden girilen işler bu durumdan en yoğun biçimde etkilenme riski taşımaktadır. İkinci risk alanı Türk rakiplerin belli branşlarda pazara uygun fiyat politikası yerine yıkıcı bir fiyat rekabetine girmesi halinde görülmektedir. Bu hallerde küçük, sermaye yapısı zayıf işletmeler, pazardan çıkışa büyük işletmelerce zorlanmaktadır. Türk gıda maddeleri pazarında sektörün hazım kapasitesinin üzerinde işletme piyasaya girmektedir. Bu nedenle bu pazarlarda başarılı olabilmek için yenilikçi fikirlere ihtiyaç bulunmaktadır. Türk girişimcilerin gelecek perspektiflerine dair genelde pozitif değerlendirmemize rağmen, mikroekonomik düzlemde ciddi problem alanları söz konusudur. Bu sorunları gelecek dönemde daha da yoğunlaşacağı beklenmektedir. Yeni işletmeler için pazara giriş, mevcut işletmeleri sağlamaştırma veya genişletme ancak enformasyon toplumunun gerektirdiği temel bilgilere sahip olmakla gerçekleştirilebilir.

Almanya , Nisan 2009 /

Prof. Dr. Faruk Şen
TAVAK Vakfı Başkanı

Ahmet Güler
Tavak Vakfı Mütevelli Heyeti Üyesi

